Täysistunto

Torstai 19.11.2026 klo 16.00—21.43

22. Lakialoite laiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 22/2026 vp Piritta Rantanen sd ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 22. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

21.00 **Piritta Rantanen sd** (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Suomalainen tulorekisteri on yksi merkittävimmistä julkishallinnon tietojärjestelmäuudistuksista, ja sen käyttöönotto on parantanut viranomaisten mahdollisuuksia saada ajantasaista tietoa muun muassa ansioista, etuuksista ja eläkkeistä. Tulorekisteri perustettiin vähentämään työnantajien hallinnollista taakkaa, ja niin se on tehnytkin. Samalla se on lisännyt päätöksenteon oikeellisuutta, nopeuttanut etuuksien käsittelyä ja vahvistanut viranomaisten kykyä valvoa lainsäädännön noudattamista.

Tulorekisterin merkitys ulottuu kuitenkin paljon laajemmalle kuin tiedonvälityksen tehostamiseen. Kyse on järjestelmästä, joka tukee suomalaisen sosiaaliturvan, verotuksen ja työmarkkinoiden luotettavaa toimintaa. Palkka-, etuus- ja eläketietojen ilmoittaminen reaaliaikaisesti yhteen valtakunnalliseen rekisteriin varmistaa, että kansalaiset saavat heille kuuluvat palkat, etuudet ja muut korvaukset oikeansuuruisina ja oikea-aikaisesti. Samalla työttömyysetuuksien ja muiden tulosidonnaisten etuuksien käsittely perustuu mahdollisimman ajantasaiseen tietoon, ja tämä tietenkin vähentää virheellisiä päätöksiä, takaisinperintöjä ja kansalaisten tarvetta toimittaa samoja tietoja useille eri viranomaisille.

Tulorekisterillä on erittäin merkittävä rooli myös harmaan talouden torjunnassa. Viranomaisten mahdollisuus saada ajantasaista tietoa maksetuista palkoista ja muista vastaavista suorituksista helpottaa ilmoittamatta jätettyjen palkkojen, pimeän työn ja muiden väärinkäytösten havaitsemista. Eli mitä kattavampia tulorekisteriin tallennetut tiedot ovat, sitä tehokkaammin myös viranomaiset pystyvät tunnistamaan poikkeamia ja kohdentamaan valvontaa sinne, missä väärinkäytösten riski on suurin. Tämä tietenkin turvaa verotulojen kertymistä ja vahvistaa rehellisesti toimivien yritysten kilpailuasemaa ja lisää luottamusta yhteiskunnan instituutioihin.

Tulorekisteri on myös tärkeä väline työperäisen hyväksikäytön ehkäisemisessä, ja Suomessa on valitettavasti jo nykyisellään jatkuvasti tapauksia, joissa työntekijöille on maksettu sovittua pienempää palkkaa tai palkkoja on jätetty kokonaan maksamatta tai työehto-

ja on rikottu järjestelmällisesti. Mitä paremmin palkka- ja palvelussuhdetiedot ovat viranomaisten käytettävissä, sitä paremmin voidaan puuttua myös työperäiseen hyväksikäyttöön sekä puuttua väärinkäytöksiin ja suojella ennen kaikkea työntekijöiden oikeuksia.

Vaikka tulorekisteri onnistuu nyt jo monissa tavoitteissaan, niin järjestelmässä on edelleen kehittämistarpeita, ja ajattelen niin, että kehittämistä tarvitaan erityisesti pakollisesti ilmoitettavien tietojen listaukseen. Työttömyyskassojen näkökulmasta ongelmaksi on muodostunut se, että osa etuuskäsittelyn kannalta olennaisista tiedoista ilmoitetaan tähän rekisteriin vapaaehtoisesti täydennettävinä tietoina. Tämä aiheuttaa etuuspäätöksen tekoon monesti lisäselvityksen tarvetta, joka sitten pidentää käsittelyaikoja. Kun tarvittavia tietoja ei löydy tulorekisteristä, hakijalta joudutaan pyytämään erillisiä palkkatodistuksia tai muita selvityksiä, ja tämä lisää sekä kansalaisten että etuuksia käsittelevien organisaatioiden hallinnollista työtä. Samalla menetetään osa niistä hyödyistä, joita tulorekisterin käyttöönotolla alun perin tavoiteltiin.

Puhemies! Tämän lakialoitteen tavoitteena on vahvistaa tulorekisterin asemaa kansallisena tulotiedon lähteenä ja varmistaa, että järjestelmään kerättävä tieto voidaan hyödyntää nykyistä tehokkaammin. Samalla voitaisiin nopeuttaa etuuskäsittelyä ja parantaa siis kansalaisten palvelua. Lakialoitteessa ehdotetaan muutettavaksi tulotietojärjestelmästä annettua lakia siten, että työttömyyskassoille säädetään nykyistä laajempi oikeus saada tulorekisteristä tietoja jäsentensä etuushakemusten käsittelyä varten. Lisäksi ehdotetaan, että useat tällä hetkellä vapaaehtoisina täydennettävinä tietoina ilmoitettavat palkka- ja palvelussuhdetiedot muutetaan pakollisesti ilmoitettaviksi tiedoiksi siltä osin kuin ne ovat välttämättömiä työttömyysetuuksien käsittelyssä.

Näiden muutosten tavoitteena on siis parantaa tulorekisterin tietosisällön kattavuutta ja yhdenmukaisuutta, nopeuttaa etuushakemusten käsittelyä, vähentää lisäselvitysten tarvetta, lisätä automaation hyödyntämismahdollisuuksia sekä vahvistaa etuuspäätösten oikeellisuutta ja yhdenvertaisuutta. Esitetyt muutokset parantaisivat ennen kaikkea työttömyyskassan jäsenten, niin kokonaan työttömänä olevien kuin myös osa-aikaisten työntekijöiden, etuuskäsittelyä. Ennen kaikkea tulorekisterin kehittämisessä on kyse rehellisen ja reilun toiminnan palauttamisesta työmarkkinoille. Siinä on kyse myös harmaan talouden torjunnasta ja työperäisen hyväksikäytön kitkemisestä. Nämä koko ajan kasvavat ongelmat heikentävät valtiontaloutta maksamattomina veroina ja sosiaalimaksuina, murentavat työntekijöiden työelämän oikeuksia ja ennen kaikkea vaikeuttavat yksittäisen uhriksi joutuneen työntekijän elämää. Tulorekisteri on yksi avain näissä taisteluissa, joita ilmenee melkein viikoittain julkisuuteenkin lisää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

21.06 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Meillä on valiokunnassa usein ollut tulorekisteriin liittyviä asioita käsittelyssä, ja ne liittyvät työolosuhteiden valvontaan, ne liittyvät työttömyysturvaetuuksien määrittelyyn, ne liittyvät harmaan talouden torjuntaan. Aina siinä keskustelussa tulee esiin se, että tulorekisteriä voitaisiin käyttää paremmin ja siellä on vähän vajaita tietoja. Siinä mielessä tämä lakiesitys, jonka olen itsekin allekirjoittanut ja ollut inspiroimassa myöskin niiden keskustelujen kautta, on todella hyvä, edustaja Rantasen tekemä lakiesitys.

Tässä pitäisi päästä työttömyysturvan osalta sellaiseen tilanteeseen, että kassat voisivat olla reaaliaikaisella tiedolla varustettuja esimerkiksi niin, että kassan jäsen voisi katsoa

kassan sivuilta suoraan, omakohtaisesti omista tiedoistaan, että jos joudun tänään työttömäksi, niin mikä minun työttömyysturvan tasoni olisi. Tähän tilanteeseen pitäisi päästä, ja tulorekisteri mahdollistaa tämän erittäin hyvin.

Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä on näitä tietoja, 7 §:ssä, aika monia, jotka pitäisi sinne toimittaa. Niistä osa jo toimitetaan suoraan, ja ne ovat siellä tiedossa, mutta oleellisista tiedoista siellä puuttuu aika monia tämmöisiä tulospalkkioihin ja poissaoloihin liittyviä tietoja ja muita, mihin ajankohtaan ne tulot ovat sijoittuneet ja niin poispäin. Sen tyyppiset asiat täällä pitäisi saada paremmin näkyväksi. Ne ovat niitä asioita, joita tässä halutaan muun muassa parantaa.

Se, missä niitä sitten tarvitaan tämän työttömyysturvan osalta, on selkeä kokonaisuus, mutta myöskin voitaisiin ajatella, että sinne toimitetut tiedot menevät sitten suoraan myöskin sinne verottajalle ja niin poispäin, että me pystyttäisiin viemään sitä todella pitkälle ja saataisiin tehtyä niitä asioita.

Viranomaiset saavat harmaan talouden torjunnasta tsekata tiettyjä tietoja siellä, ja samalla he pystyvät näkemään niitten ihmisten osalta, kun tulotietoja arvioidaan, sen osalta sitä, miten siellä on maksettu palkkoja.

Ulkomaalaisille oleskeluluvan saajille meillä on nytten tuloraja 1 600 euroa, ja ne pystytään sieltä katsomaan, ja niin poispäin, eli tämä näkökulma, kuinka ne ovat olleet. Ja kun äsken puhuttiin erittäin heikossa asemassa olevista ihmisistä, tänne tulleista, niin nähdään täältä myös se tosiasiallinen tilanne.

Ja sitten tosiaan on se viranomaisvalvonta. He voisivat kohdentaa sitä valvontaa sen mukaan, mitä he näkevät siellä.

Tämä tulorekisterin kehittäminen on todella tärkeä yksityiskohta, jota tässä kannattaa viedä eteenpäin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

21.09 **Piritta Rantanen sd:** Kiitos, herra puhemies! Niin kuin edustaja Lyly edellä kuvasi niitä asioita, jotka siellä pitäisi lisätä, niin näin entisenä palkanlaskijana tai palkkasihteerinä asia on tietenkin tuttu myös oman aiemman työni kautta. Kun tässä ehkä voi herätä pelkotiloja vaikka yrityksillä siitä, että tämä lisää kovasti hallinnollista taakkaa, niin täytyy kyllä sanoa, että ehkä niillä rehellisillä suomalaisilla yrityksillä, jotka palkkoja maksavat, tämä ei kyllä lisää minkäänlaista hallinnollista taakkaa. Nämä tiedothan pitää kaikilla yrityksillä olla tiedossa joka tapauksessa. Mutta se haaste on tullut nimenomaan vaikka siitä lomarahojen saamisesta, kun nyt ne pitää jaksottaa, ja monesta muusta. Sitten etuuksien saaminen on voinut pitkittyä näitten tietojen saamisen takia.

Tämä lakiesitys yksinään ei riittäisi ratkaisemaan kaikkia niitä ongelmia, mitä myös tulorekisteriin liittyy, vaan myös jatkossa olisi huolehdittava siitä, että on tullut viitteitä, että palkanmaksaja voi itse käydä muuttamassa näitä tulorekisteriin aiemmin ilmoittamiaan tietoja ilman, että siitä tulee työntekijälle tieto. No, näin tietenkin ovat toimineet harmaata taloutta harjoittavat yritykset, ne, jotka haluavat huijata ja näyttää ensin omia tiettyjä tilastojaan varten, että palkat on maksettu, ja sitten niitä muutetaan, ja näin on voitu keinotella. Eli myös jatkossa pitäisi huolehtia siitä, että aina, jos tulorekisteriin tehdään joitakin muutoksia työnantajan toimesta, siitä tulisi ilmoitus työntekijälle, jotta pystyy reagoimaan siihen, ovatko nämä oikeita vai mitä nämä ovat.

Tulorekisterissä olisi jatkossa valtavat mahdollisuudet tekoälynkin hyödyntämisen kautta. Me pystyisimme tekemään erittäin paljon joustavammin ja näppärämmin monia asioita, jos vain tietopohjaa siellä kasvatettaisiin enemmän.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

21.11 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Vielä jäi sanomatta se, että kun tulorekisteriä on tässä vuosien varrella koko ajan kehitetty, mikä on hyvä asia, niin sitä voisi vielä kehittää siihen suuntaan, että kun meille tänne tulee ulkomailta erilaisia yrityksiä, niin tämä työnantajarekisteri olisi tähän yhteyteen myöskin aika helppo laittaa ja sitä kautta pystyttäisiin toteamaan ne henkilöt ja yhdistämään ne niihin työnantajiin. Kun meillä on sentyyppistä toimintaa täällä, että se vaatisi näkyväksi sen yrityksen ja sen yhteyden niihin ihmisiin, niin tätä työnantajarekisteriä, niitä perustietoja työnantajista, voisi hyvin tänne laittaa, jolloin me lyötäisiin kaksi kärpästä yhdellä iskulla, kun me laitettaisiin nämä yhteen.

Sitten edustaja Rantanen hyvin kuvasi tässä, että tämä tietojen muutos on yksi osa tätä ongelmaa. Nyt pitäisi miettiä myöskin sitä, että kun laitetaan vähän liian hyvät tiedot sinne ja sitten niitä korjataan myöhemmin, niin ne myöskin ovat sellaisia, että pitäisi joitakin hälytyskelloja soida. Virheitä varmasti voi sattua, mutta kun nämä tiedot menevät automaattisesti nykyään palkanlaskennasta eteenpäin, niin kyllä minä uskon, että näitä pystytään sitten tekemään niin, että tämä toteutuu erittäin kustannustehokkaasti ja halvasti. Se olisi kyllä viranomaiskäytäntöjen, verovalvonnan ja harmaan talouden valvonnan kannalta äärimmäisen tärkeää ja myös sen, minkälaisia palkkatasoja missäkin maksetaan.

Sitten jos katsotaan tätä palkkakehitystä, niin kun me katsotaan tulorekisterin kautta palkkojen kehittymistä, niin sitä voitaisiin myöskin tilastoinnin osalta kehittää niin, että sieltä saataisiin näkyviin miesten ja naisten palkkaeroja ja muita, niin että tilastoinnin kautta päästäisiin reaaliaikaiseen palkkakehityksen arviointiin, muun muassa.

Näitä ainakin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.